

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ID 11245
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії: Тимощук Єлизавета Анатоліївна, 1995 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Національний університет «Острозька академія» за спеціальністю: 053 Психологія. Працює: навчання в аспірантурі Національного університету «Острозька академія».

Виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Психологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Острозька академія» Міністерства освіти та науки України, м. Острог від 31 жовтня 2025 року № 116, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Пасічника Ігоря Демидовича, доктора психологічних наук професора, радника ректора Національного університету «Острозька академія».

Рецензентів –

Матласевич Оксани Володимирівни, доктора психологічних наук, завідувача кафедри психології Національного університету «Острозька академія»;

Августюк Марії Миколаївни, доктора психологічних наук, професора кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія».

Офіційних опонентів –

Савчина Мирослава Васильовича, доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Яланської Світлани Павлівни, доктора психологічних наук, професора, декана факультету психології і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

на засіданні 12 грудня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Тимощук Єлизаветі Анатоліївні, на підставі публічного захисту дисертації «Психологічні особливості формування саморегуляції майбутніх педагогів в умовах невизначеності» за спеціальністю 053 Психологія.

Дисертацію виконано у Національному університеті «Острозька академія» Міністерства освіти та науки України, м. Острог.

Науковий керівник: Каламаж Руслана Володимирівна, доктор психологічних наук, професор, Національний університет «Острозька академія», проректор з навчально-виховної роботи.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація виконана державною мовою. Робота містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що мають істотне значення для розвитку у галузі психологічних наук, а саме:

вперше:

- запропоновано теоретико-психологічну модель формування саморегуляції майбутніх педагогів в умовах невизначеності;
- експериментально встановлено характерні особливості розвитку саморегуляції майбутніх педагогів у розрізі рівня розвитку контролю за дією, а також компонентів виокремлених ціннісно-сислового, метакогнітивного, когнітивного, емоційно-комунікативного, адаптивно-поведінкового рівнів саморегуляції;
- запропоновано та верифіковано психолого-педагогічну програму формування саморегуляції майбутніх педагогів з урахуванням умов невизначеності;
- уточнено та доповнено зміст поняття саморегуляції майбутніх педагогів в умовах невизначеності; удосконалено методи формування саморегуляції майбутніх педагогів в умовах невизначеності з урахуванням дезадаптивних метакогніцій та копінг-стратегій як предикторів особистісної та ситуативної тривожності в механізмі саморегуляції;
- набули подальшого розвитку теоретико-методичні підходи щодо формування саморегуляції майбутніх педагогів у контексті її типології в орієнтації на дію та на стан, відповідних структурно-функційних рівнів та психолого-педагогічних умов у вимірі ситуації невизначеності.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Здобувачка опублікувала 7 наукових статей, серед яких 2 опубліковано у виданнях індексованих в наукометричних базах та 5 у фахових виданнях.

Зарховані статті за темою дисертації згідно вимог пунктів 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року містять обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків. Всі наукові праці опубліковано в різних випусках (номерах) наукових видань та мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier):

1. Voloshyna-Narozhna V., Tkachuk O., Tymoschuk Y., Plyska Yu., Shestopal I. The effects of psychological readiness for change and work experience on teaching online during the Covid-19 pandemic period // *The Youth Voice Journal*. – February, 2022. – P. 83–94.
2. Kalamazh R., Voloshyna-Narozhna V., Tymoshchuk Y., Balashov E. Coping styles and self-regulation abilities as predictors of anxiety // *Insight: the psychological dimensions of society*. – 2024. – Vol. 12. – P. 96–114. – DOI: <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2024-12-3>
3. Горбач І. В., Тимошук Є. А. Проблема визначення поняття «професійне самовизначення» в психології // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал*. – Острог : Вид-во НаУОА, 2021. – № 13. – С. 25–28.
4. Тимошук Є. А., Бруяка І. С., Любомирський В. О. Роль інтуїції в структурі саморегуляції в умовах невизначеності // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал*. – Острог : Вид-во НаУОА, 2022. – № 15. – С. 52–61.
5. Каламаж В. О., Тимошук Є. А., Краснопір А. Б., Дорошук Г. Р. Копінг-стратегії як

механізм саморегуляції у навчальній діяльності студентів // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НаУОА, 2023. – № 16. – С. 28–35.

6. Каламаж Р. В., Тимошук Є. А. Теоретико-методологічні аспекти дослідження резилієнсу освітніх організацій // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НаУОА, 2024. – № 17. – С. 98–105.
7. Тимошук Є. А., Каламаж Р. В. Особливості саморегуляції майбутніх учителів в умовах невизначеності // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НаУОА, 2025. – № 18. – С. 86–96

У дискусії взяли участь голова ради (Пасічник І.Д.) рецензенти (Матласевич О.В., Августюк М.М.), офіційні опоненти (Савчин М.В., Яланська С.П.) та висловили зауваження:

1. У роботі визначено, що ядром моделі є механізм контролю за дією. Логічним і теоретично виправданим виглядає розгляд контролю за думками чи емоціями як потенційно центрального механізму регуляції, оскільки саме когнітивно-емоційні процеси визначають характер поведінкових реакцій. Це особливо актуально з огляду на включення до дослідження метакогнітивних переконань, метатривоги та пов'язаних із ними механізмів. На нашу думку, більш широка дискусія дозволила б чіткіше акцентувати увагу та уточнити місце «контролю дії» у загальній архітектурі моделі.
2. На наш погляд у моделі недостатньо акцентовано увагу на взаємодії адаптивних, дезадаптивних та проактивних чинників та механізмів саморегуляції.
3. Рекомендації загалом вирізняються структурованістю й внутрішньою логічністю, однак у низці випадків залишаються надто узагальненими. Доцільним видається їхнє доповнення більш конкретизованими методичними орієнтирами, інструментами реалізації та прикладами практичного застосування у професійно-освітньому середовищі. Це підвищило б їхню операціональність і сприяло б кращому практичному впровадженню запропонованої моделі.
4. Ураховуючи спрямованість дисертаційної роботи на підготовку майбутніх педагогів, доцільним було б простежити взаємозв'язок між запропонованою моделлю саморегуляції та системою професійних компетентностей, визначених Державним стандартом вищої освіти України (2024). Такий аналітичний крок дозволив би верифікувати нормативно-компетентнісну рамку фахової підготовки педагогів.
5. У контексті продовження дослідження саморегуляції майбутніх педагогів варто, на наш погляд, з'ясувати як модульні компоненти саморегуляції в ситуаціях актуальної навчальної діяльності студентів співвідносяться з реальністю.
6. Окремого концептуального уточнення потребує співвідношення між «адаптаційно-ресурсним рівнем» запропонованої моделі та наявними науковими підходами, зокрема моделлю BASIC Ph. Наразі, на наш погляд, недостатньо окреслено статус ресурсів у структурі моделі. Концептуальна деталізація цього аспекту сприятиме посиленню логічної узгодженості моделі та підвищить аналітичну прозорість її застосування.
7. Низка українських дослідників (М.Савчин, С.Максименко, І.Галян, Р.Павелків, М.Боришевський, А.Фурман) у своїх працях переконливо обґрунтовують, що основою для формування саморегуляції особистості є цінності та сенси. На нашу думку, в

умовах невизначеності цінності і сенси набувають особливої значущості, оскільки саме вони можуть структурувати той хаос, який породжує ситуація невизначеності, і тим самим виконувати функцію стабілізації. Такої ж позиції початково притримується і дисертантка, зазначаючи про це на с.43 та с. 46. Одержані дисертанткою результати емпіричного дослідження також свідчать про важливість віри та цінностей у саморегуляції майбутніх педагогів (частота використання цього ресурсу становить 52% після когнітивних стратегій (57,9%)). Однак, у роботі недостатньо розкрито і враховано цей аспект.

8. Авторкою визначено п'ять взаємопов'язаних рівнів саморегуляції майбутніх педагогів (ціннісно-смысловий, метакогнітивний, когнітивний, емоційно-комунікативний та адаптивно-поведінковий) і. Робота значно виграла б, якби було окреслено також і відповідні критерії саморегуляції на умовному континуумі «достатня – недостатня» чи «низький – середній – високий рівні саморегуляції». Це дало би можливість здійснювати більш свідомий моніторинг та приймати рішення щодо певних психолого-педагогічних інтервенцій.
9. У контексті аналізованої праці мова йде про такі поняття як умови, чинники, критерії, механізми саморегуляції майбутніх педагогів. Наприклад, на с. 97 так описано індивідуально-психологічні чинники саморегуляції майбутніх педагогів в умовах невизначеності: «ціннісно-смысловий рівень (особистісна готовність до змін, мотивація, моральні якості); рівень метапізнання (метакогнітивне знання, метакогнітивна активність, метакогнітивні переконання, мета-занепокоєння); когнітивний рівень (мислення раціональне та інтуїтивне у процесі вирішення проблем, інтолерантність до невизначеності (прогностична тривога), емоційно-комунікативний рівень (емоційний інтелект, особистісна та ситуативна тривога, інтолерантність до невизначеності (гнітюча тривога), адаптивно-поведінковий рівень (провідні копінги, ресурси резильєнтності)». На нашу думку, залишилося відкритим питання, що є чинником, а що критерієм саморегуляції майбутніх педагогів на кожному рівні. Цікаво було би почути коментар здобувачки щодо цього.
10. У тексті концепт саморегуляції представлено недостатньо структуровано: його одночасно трактують як інтегральну властивість особистості (trait), як процес і як механізм, що створює термінологічну невизначеність. Для підвищення концептуальної чіткості необхідно визначити онтологічний статус саморегуляції у рамках даного дослідження, зокрема, чи розглядається вона як інтегральна властивість (trait), ситуативний стан (state), навичка/компетентність (skill) або виконавча функція (executive function).
11. Не визначено центральні механізми причинності: результати емпіричної частини подано переважно на рівні кореляційних зв'язків, однак не окреслено, які змінні є предикторами, які – власне механізмами, а які – наслідками у моделі саморегуляції, що потребує чіткішої концептуальної визначеності.
12. Надмірне насичення емпіричної частини статистичними даними без належної теоретичної інтерпретації: наведення великої кількості коефіцієнтів кореляції саме по собі не демонструє змістовних результатів; натомість необхідно подати узагальнені концептуальні висновки щодо значення виявлених статистичних зв'язків для механізмів саморегуляції, показати, як вони уточнюють або змінюють теоретичну модель, та пояснити інтерпретацію отриманих результатів у контексті умов

невизначеності.

13. Варто було б розширити інтерпретацію гендерних особливостей, зважаючи на дисбаланс вибірки.
14. Перспективним є додаткове оцінювання впливу контекстних чинників (академічне навантаження, соціальний контекст, наявність травматичного досвіду) на механізм саморегуляції.

Результати відкритого голосування:

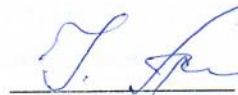
«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Тимошук Єлизаветі Анатоліївні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 – Психологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради



Ігор ПАСІЧНИК

(підпис)

Лідіє Ласічницька І.Д.
підтверджують

о р о х



Людмила Мельничук О.А.